

28 juni 2024

ACCOUNTANTSVERSLAG 2023

Gemeente Boekel

BDO

Aanbiedingsbrief

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Boekel
t.a.v. mevr. J. le Comte, plv. griffier
Postbus 99
5427 ZH BOEKEL

Eindhoven, 28 juni 2024

Kenmerk: 1059814/StH/SP/240391

Ter informatie

De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

VORIGE PAGINA

VOLGENDE PAGINA

INHOUDSOPGAVE

DASHBOARD

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeente Boekel (hierna ‘de gemeente’) gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 6 november 2023, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2023. In dit verslag hebben wij de belangrijkste bevindingen en conclusies naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

De jaarrekening 2023 geeft een getrouw beeld. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2023 van de gemeente Boekel.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de verantwoordelijke functionarissen binnen de ambtelijke organisatie. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Een bijzonder element daarin was dit jaar de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Hoogachtend,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. drs. D.O. Meeuwissen RA
Partner en extern accountant

Inhoudsopgave

1. DASHBOARD
ACCOUNTANTSCONTROLE

2. UITKOMSTEN
JAARREKENINGCONTROLE

3. RESULTAAT &
FINANCIËLE POSITIE

4. OVERIGE
BEVINDINGEN

BIJLAGEN

1. Dashboard

1.1 Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING

- ▶ Wij verstrekken bij de jaarrekening, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording door het college van burgemeester en wethouders, een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid.
- ▶ De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 462.480 respectievelijk € 1.387.440.
- ▶ Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV is nageleefd.
- ▶ De WNT is nageleefd.
- ▶ Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage vastgesteld.

RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING

- ▶ U heeft de verantwoordingsgrens op 3% van de totale lasten inclusief de dotaties aan de reserves vastgesteld en hiermee op € 1.417.440 bepaald.
- ▶ De door het college geconstateerde afwijkingen overschrijden de verantwoordingsgrens. Het college van burgemeesters en wethouders heeft dan ook de afwijkingen gerapporteerd in de rechtmatigheidsverantwoording.
- ▶ U heeft de rapportagegrens voor de toelichting van de geconstateerde afwijkingen in de paragraaf bedrijfsvoering op € 50.000 bepaald.
- ▶ Het college van burgemeester en wethouders heeft de geconstateerde afwijkingen boven rapportagegrens toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

RESULTAAT 2023

(x €1.000)	2023	Begroting (na wijziging)
Saldo van baten en lasten	3.049	982
Mutatie reserves	-31	-84
Resultaat	3.018	898

Het gerealiseerde resultaat 2023 wijkt sterk af van de begroting na wijziging. Voor een nader gedetailleerd inzicht verwijzen wij u naar de toelichtingen op de programma's in het jaarverslag en de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

OVERIGE BEVINDINGEN EN ONTWIKKELINGEN

- ▶ De gehanteerde uitgangspunten en schattingen in de grondexploitatieopzetten zijn redelijk en de waardering is aanvaardbaar. Er heeft een beperkte tussentijdse winstneming van circa € 17.000 plaatsgevonden. Met het afsluiten van twee exploitaties heeft een aanwending van circa € 225.000 van de voorziening voor verliesgevende grondexploitaties en een additionele verliesname van circa € 44.000 plaatsgevonden.
- ▶ Ten aanzien van de prestatielevering van de Wmo en Jeugdzorg ZIN en PGB via de zorgaanbieders hebben wij onzekerheden geconstateerd. Bij Wmo ZIN bedraagt dit circa € 87.000. Bij Jeugd ZIN bedraagt dit circa € 70.000. Bij Wmo en Jeugd PGB bedraagt dit circa € 62.000 (Wmo circa € 22.000 en Jeugd circa € 40.000).

BELANGRIJKSTE AANDACHTSPUNTEN

- Naar aanleiding van onze controle brengen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, graag de volgende punten voor komend jaar onder uw aandacht:
- ▶ De commissie BBV heeft nieuwe notities Rente, Overhead en Grondbeleid in de begroting en jaarstukken gepubliceerd. Deze zijn van toepassing met ingang van het begrotingsjaar 2025 maar mogen ook in het begrotingsjaar 2024 worden toegepast.
  - ▶ In 2022 heeft de Europese Unie de Corporate Sustainability Reporting Directive aangenomen om duurzaamheidsrapportages te verbeteren. Alhoewel deze richtlijn niet op uw organisatie van toepassing is, is duurzaamheid ook een belangrijk thema voor gemeenten. Wij raden u aan met het college in gesprek te gaan over uw ambities met betrekking tot een duurzaamheidsverantwoording.

UW FINANCIËLE POSITIE VERGELEKEN

- ▶ Uw financiële positie is goed.
- ▶ De ratio weerstandsvermogen van uw gemeente is met 3,6 volgens het GTK2020 uitstekend te noemen.
- ▶ U kunt aan de lange termijn verplichtingen voldoen.
- ▶ De ratio netto schuldquote is verder gedaald en de solvabiliteitsratio is verder gestegen ten opzichte van voorgaande jaren.
- ▶ Uw meerjarenbegroting 2024-2027 kent zowel in het begrotingsjaar 2026 als 2027 een negatief resultaat.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 Strekking van de controleverklaring

2.2 Rechtmatigheidsverantwoording

2.1 Strekking van de controleverklaring (1/2)

Jaarrekening 2023 is getrouw

Wij hebben bij de jaarrekening 2023, inclusief SiSa-bijlage, van de gemeente Boekel een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Dit betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva per 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording geeft een getrouw beeld en de met de gemeenteraad gemaakte afspraken hierover zijn nageleefd.

Wij hebben enkele controleverschillen geconstateerd die door de organisatie zijn gecorrigeerd. Tevens hebben wij onderstaande controleverschillen geconstateerd welke niet zijn verwerkt in de jaarrekening. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde (en ongecorrigeerde) afwijkingen boven € 50.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN HET CONTROLEVERSCHIL (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN	VERWIJZING
Getrouwheid			
Sociaal domein - prestatielevering PGB Wmo en Jeugdzorg		62	§ 4.1
Sociaal domein - prestatielevering Wmo ZIN		87	§ 4.1
Sociaal domein - prestatielevering Jeugdzorg ZIN		70	§ 4.1
Totaal		219	

Wij hebben het college van burgemeester en wethouders verzocht deze controleverschillen, voor zover mogelijk, te corrigeren. Het college heeft hierop gemotiveerd aangegeven waarom zij deze controleverschillen niet heeft verwerkt en dat zij van oordeel is dat deze controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel. De controleverschillen en de analyse van de impact zijn bevestigd in de bevestiging van het college van burgemeester en wethouders bij de jaarrekening.

Wij concluderen dat de niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve een goedkeurende controleverklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid.

Goedkeurende
controleverklaring
met betrekking tot
getrouwheid

Geen aanwijzingen
voor materiële fraude
of non-compliance

Fraude en non-compliance

Bij de planning van de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Eén van de door ons uitgevoerde werkzaamheden is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties met de verschillende personen binnen de organisatie. Tevens nemen wij kennis van de door u opgenomen toelichtingen in de jaarstukken (paragraaf bedrijfsvoering). Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse besproken. Het voorkomen en mitigeren van frauderisico's is primair de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Daarom hebben wij op de diverse momenten uw medewerkers van het team Financiën over dit onderwerp van gedachten gewisseld. Tijdens deze besprekingen hebben wij gesproken over de mogelijke fraude- en (non-)compliance-risico's en mogelijke situaties van onregelmatigheden. Dit deden wij aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse en de door u ingevulde (non-)compliance vragenlijst. Onze observaties hierbij zijn als volgt:

- ▶ u beschikt over een frauderisicoanalyse, maar nog niet over een frauderesponseplan;
- ▶ u beschikt over een gedragscode, klachtenregeling en incidentenregistratie. Er zijn geen meldingen in 2023 geweest;
- ▶ u bent nog niet voorbereid op een fraude-incident of een cyber-aanval aangezien u nog niet beschikt over een incident-responsplan.

Wij hebben in onze controleverklaring melding gemaakt van de belangrijkste frauderisico's en hoe wij deze hebben geadresseerd. Tijdens de controle van het boekjaar 2023 betroffen dit de volgende risico's:

- ▶ ongebruikelijke memoriaalboekingen in de laatste maand van een tussentijdse rapportageperiode respectievelijk het boekjaar dan wel bij het opstellen van de tussentijdse rapportage respectievelijk de jaarstukken;
- ▶ ongeautoriseerde handelingen in iFinanciën (voorheen Civision Middelen), in het bijzonder een onterechte boeking/autorisatie van een inkoopfactuur dan wel een onterechte IBAN-wijziging, door een medewerker van het team Financiën;
- ▶ onrechtmatige uitstroom van middelen als gevolg van ruim ingerichte betaalbevoegdheden in de betaalapplicatie;
- ▶ schattingen ten aanzien van de (nog te maken) kosten en (nog te realiseren) opbrengsten van de significante grondexploitaties zijn niet aanvaardbaar met een onjuiste verliesvoorziening of (tussentijdse) winstneming tot gevolg.

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de frauderisico's verwijzen wij naar onze controleverklaring bij de jaarrekening 2023. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor materiële fraude(risico's) of vermoedens van materiële fraude(risico's).

Continuïteit

Op basis van artikel 12 van de Gemeentewet kan een gemeente bij langdurige tekorten een beroep doen op een aanvullende uitkering uit het gemeentefonds. Omdat de omvang van het gemeentefonds hierdoor niet wijzigt, betalen andere gemeenten dus hieraan mee. Om die reden moet een gemeente aan allerlei voorwaarden voldoen om deze aanvullende uitkering te kunnen ontvangen. Maar in principe kan een gemeente hierdoor niet failliet gaan. Het gevolg hiervan is dat de crediteuren en andere stakeholders nooit kunnen worden benadeeld door een faillissement. Desalniettemin is de financiële positie vanuit het perspectief van de raadsleden van belang en moet het college van burgemeester en wethouders inzicht geven in hoeverre de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder een tussenkomst van de toezichthouder. Met de invoering van de aangepaste Nederlandse controlestandaard 700 dienen accountants ook bij gemeenten in hun controleverklaring bij de jaarrekening naast fraude te rapporteren over de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering te kunnen voortzetten.

Geen aanwijzingen
voor discontinuïteit

Status update rondom de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording

Het wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording is nog steeds lopend. Dit betekent dat er thans géén wettelijk voldoende uitgewerkte basis is om een controleverklaring te kunnen afgeven bij een jaarrekening waarin een rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen. In de controleverklaring moeten wij immers verwijzen naar de relevante wet- en regelgeving.

In bijlage 4.4 van de decembercirculaire is de stand van zaken en het door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geschatte afrondingstraject kort geschetst. In de Nieuwsbrief IBI nummer 120 zijn wij allen geïnformeerd dat de Algemene Rekenkamer fundamentele bezwaren heeft geuit tegen de wijzigingen in het BBV en BADO die voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording noodzakelijk zijn. Verder overleg tussen het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ende Algemene Rekenkamer is noodzakelijk. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft in dezelfde nieuwsbrief opgeroepen om ongeacht het lopende overleg toch een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening conform de aangepaste verordeningen en de afspraken die hierover door het college van burgemeester en wethouders met de gemeenteraad zijn gemaakt. In de Nieuwsbrief IBI nummer 121 is wederom bevestigd dat dit het verwachte scenario is. In deze nieuwsbrief is ook aangegeven dat wij als accountant (blijven)verklaren dat de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Op 14 maart 2024 heeft onze beroepsorganisatie NBA een nieuwsbericht uitgebracht waarin staat dat er wordt gewerkt aan uitingen over de uitwerking van bovengenoemde ontwikkelen op de accountantscontrole en aan formats voor de controleverklaringen. Deze uitingen zijn nodig om de controle van de jaarrekening 2023 te kunnen afronden.

Op 12 april 2024 heeft de NBA 'Alert 48: Accountantscontrole decentrale overheden 2023' gepubliceerd. In deze handreiking zijn aan de hand van de te onderkennen scenario's aanwijzingen opgenomen voor de uitvoering van de accountantscontrole van de jaarrekening 2023 en de oordeelsvorming over de getrouwheid van de jaarrekening in de controleverklaring. Met deze handreiking kunnen wij de controle van een jaarrekening 2023 afronden en een controleverklaring hierbij afgeven.

Status van de rechtmatigheidsverantwoording

De wetgever heeft beoogd dat in de jaarrekening 2023 van de decentrale overheden op grond van de aangepaste wet- en regelgeving een rechtmatigheidsverantwoording wordt opgenomen. De gedelegeerde regelgeving die relevant is voor het opstellen van de jaarrekening (BBV) en voor de uitvoering van de accountantscontrole 2023 en de oordeelsvorming in de controleverklaring (BADO) is hierop echter nog niet aangepast. Totdat deze aanpassingen gereed zijn, dient de uitwerking uit NBA Alert 48 te worden gevolgd. Aan de hand van te onderkennen scenario's/omstandigheden zijn in de NBA Alert 48 aanwijzingen opgenomen voor de uitvoering van de accountantscontrole van de jaarrekening en de oordeelsvorming in de controleverklaring. Indien de netto begrotingsoverschrijdingen en andere rechtmatigheidsfouten en/of onduidelijkheden de verantwoordingsgrens overschrijden, dient de accountant een 'Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording' in de controleverklaring op te nemen. Bij de evaluatie of deze paragraaf dient te worden opgenomen, betreft de accountant op basis van de NBA Alert 48 ook de toelichting in de rechtmatigheidsverantwoording omtrent de in afstemming met de gemeenteraad geaccepteerde begrotingsoverschrijdingen.

In de jaarrekening 2023 is voor het eerste jaar een rechtmatigheidsverantwoording door het college van burgemeester en wethouders opgenomen, gericht op de rechtmatigheid van de baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekening 2023. Het is onze rol om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening te controleren. Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening een getrouw beeld geeft. Onze controle richt zich op het bepalen of het oordeel van het college in de rechtmatigheidsverantwoording toereikend is onderbouwd. Hierbij stellen wij vast of de rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld in overeenstemming met de afspraken die zijn gemaakt tussen de raad en het college. Deze afspraken zijn vastgelegd in het normenkader van de gemeente dat op 4 april 2024 is vastgesteld door de raad. Het rechtmatigheidsoordeel van het college van burgemeester en wethouders richt zich op de drie criteria die wij hieronder nader hebben toegelicht. Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de organisatie toereikende werkzaamheden heeft uitgevoerd om het oordeel hieromtrent in de rechtmatigheidsverantwoording te onderbouwen.

Voorwaardencriterium

Het college van burgemeester en wethouders toetst bij de uitvoering van haar controlewerkzaamheden of bij de uitvoering van financiële beheershandelingen binnen de geldende wet- en regelgeving is gehandeld. De relevante wet- en regelgeving is tussen de raad en het college afgestemd door middel van het normenkader. Het voorwaardencriterium is met name relevant bij de processen gemeentelijke belastingen, uitkeringen in geld en natura, subsidieverstrekkings, salarissen en sociale lasten, inkoop van goederen en diensten, (bestedingen van) specifieke uitkeringen en (Europese) aanbestedingen. Indien is vast komen te staan dat de organisatie niet aan het voorwaardencriterium heeft voldaan, is er sprake van een onrechtmatigheid. Met uitzondering van drie niet-nalevingen van de Europese aanbestedingsregels van in totaal circa € 270.000 heeft het college geen andere niet-naleving van de relevante wet- en regelgeving in 2023 geconstateerd.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium richt zich op het budgetrecht van de gemeenteraad. Overschrijdingen van de lasten en overschrijdingen van de investeringskredieten zijn op basis van de Gemeentewet onrechtmatig. Het totaal van de begrotingsonrechtmatigheden van uw gemeente heeft de verantwoordingsgrens overschreden en het college heeft het totaal van de begrotingsonrechtmatigheden dan ook opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. De begrotingsonrechtmatigheden zijn op basis van de afspraken tussen de raad en het college in de financiële verordening en het controleprotocol acceptabel en dan ook niet nader uitgewerkt in de rechtmatigheidsverantwoording.

Overschrijdingen van de baten en/of onderschrijdingen van de lasten, baten en investeringskredieten zijn op zichzelf niet onrechtmatig. Deze zijn wel onrechtmatig als deze niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld. De raad en het college hebben in de financiële verordening afspraken gemaakt over wanneer overschrijdingen van de baten en/of onderschrijdingen van de lasten, baten en investeringskredieten in een begrotingswijziging aan de raad moeten worden voorgelegd. Het college heeft de overschrijdingen van de baten en/of onderschrijdingen van de lasten, baten en investeringskredieten tijdig voorgelegd aan de raad waardoor er geen sprake is van begrotingsonrechtmatigheden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Als laatste dient het college van burgemeester en wethouders een uitspraak te doen over de naleving van bepalingen die in de wet- en regelgeving zijn opgenomen met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik. Hiervoor stelt het college vast welke handhaving noodzakelijk is en welke maatregelen binnen de organisatie zijn genomen om dit te kunnen uitvoeren. Tevens stelt het college vast of de getroffen maatregelen werken. Indien wordt geconstateerd dat het beleid niet bestaat of niet wordt nageleefd, wordt dit toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Alleen daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik worden betrokken in het proces tot het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. U heeft geen overkoepelend beleid over misbruik en oneigenlijk gebruik vastgesteld. Maatregelen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen, zijn opgenomen in de diverse verordeningen. Het college heeft geen bijzonderheden ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik in 2023 geconstateerd.

Strekking van de rechtmatigheidsverantwoording

U heeft de verantwoordingsgrens vastgesteld op 3% van de totale lasten inclusief de dotaties aan de reserves en de verantwoordingsgrens is hiermee bepaald op € 1.417.440. Blijkens de rechtmatigheidsverantwoording is het college van burgemeester en wethouders van mening dat de verantwoordingsgrens wordt overschreden in de jaarrekening 2023. De verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties zijn rechtmatig tot stand gekomen met uitzondering van hetgeen is gerapporteerd in de rechtmatigheidsverantwoording. De door het college gerapporteerde afwijkingen kunnen als volgt worden samengevat:

POST/OMSCHRIJVING VAN DE ONRECHTMATIGHEID (x € 1.000)	ONRECHTMATIGHEDEN	ONDUIDELIJKHEDEN	VERWIJZING
Rechtmatigheid			
Begrotingscriterium	2.163		-
Voorwaarden criterium	270		-
Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium			-
Totaal	2.433		

Voor een nadere toelichting van deze afwijkingen verwijzen wij u naar de toelichtingen van het college in de paragraaf bedrijfsvoering.

U heeft de rapportagegrens voor de toelichting van de geconstateerde afwijkingen in de paragraaf bedrijfsvoering vastgesteld op € 50.000. Wij hebben de paragraaf gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekening-controle of anderszins, overwogen of deze paragraaf materiële afwijkingen bevat. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Op grond van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de paragraaf bedrijfsvoering verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

Verantwoordingsgrens is vastgesteld op 3% van totale lasten incl. dotaties aan reserves en voor 2023 bepaald op € 1.417.440

Rapportagegrens voor toelichting van afwijkingen in paragraaf bedrijfsvoering is vastgesteld op € 50.000

3. Resultaat & financiële positie

- 3.1 Resultaat 2023 per programma
- 3.2 Uw financiële positie vergeleken
- 3.3 Ons beeld van uw financiële positie

3.1 Resultaat 2023 per programma

Gerealiseerd resultaat 2023 ten opzichte van gewijzigde begroting bedraagt € 2,1 miljoen voordelig

Het gerealiseerd resultaat van uw gemeente over het jaar 2023 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 2,1 miljoen voordelig. In onderstaand overzicht is het resultaat per programma in het kort weergegeven:

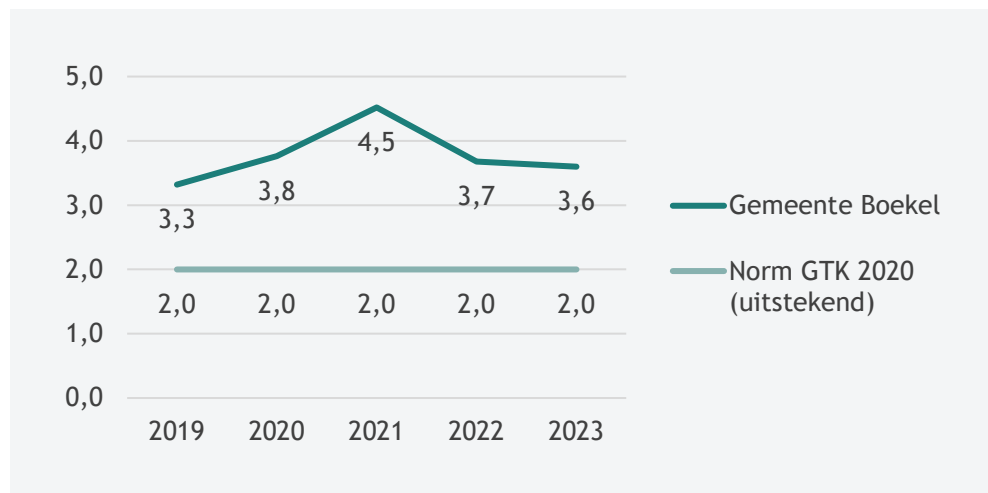
OVERZICHT REALISATIE PROGRAMMA'S (x 1.000)	2023	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	VERSCHIL
Programma A - Bestuur en ondersteuning & Veiligheid	-14.942	-15.054	112
Programma B - Verkeer en vervoer	1.098	1.159	-61
Programma C - Economie & VHROSV	237	267	-30
Programma D - Onderwijs & Sport, cultuur en recreatie	2.506	2.571	-65
Programma E - Sociaal domein	7.154	9.000	-1.846
Programma F - Volksgezondheid en milieu	898	1.075	-177
Saldo van baten en lasten	-3.049	-982	-2.067
Onttrekkingen aan reserves	-1.090	-32	-1.058
Stortingen in reserves	1.121	116	1.005
Gerealiseerd resultaat	-3.018	-898	-2.120

Programma E - Sociaal domein kent belangrijkste afwijking in gerealiseerd resultaat 2023

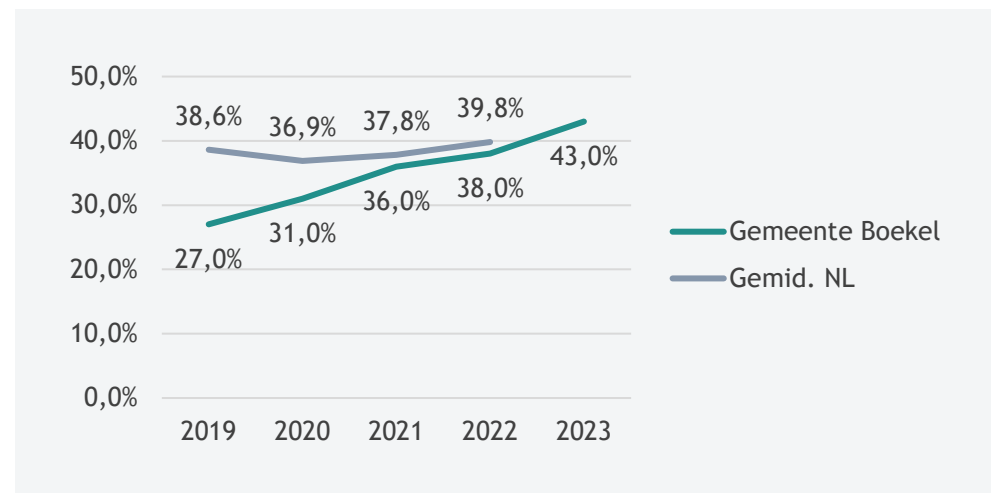
De belangrijkste afwijking in het gerealiseerde resultaat over het jaar 2023 ten opzichte van de begroting na wijzigingen doet zich voor bij 'Programma E - Sociaal domein' met circa € 1,8 miljoen voordelig. Het voordeel op dit programma wordt hoofdzakelijk verklaard door het positief saldo op de ontvangen rijksbijdrage en de gerealiseerde bestedingen inzake de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Voor een nader gedetailleerd inzicht verwijzen wij u naar de toelichtingen op de programma's in het jaarverslag en de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

3.2 Uw financiële positie vergeleken

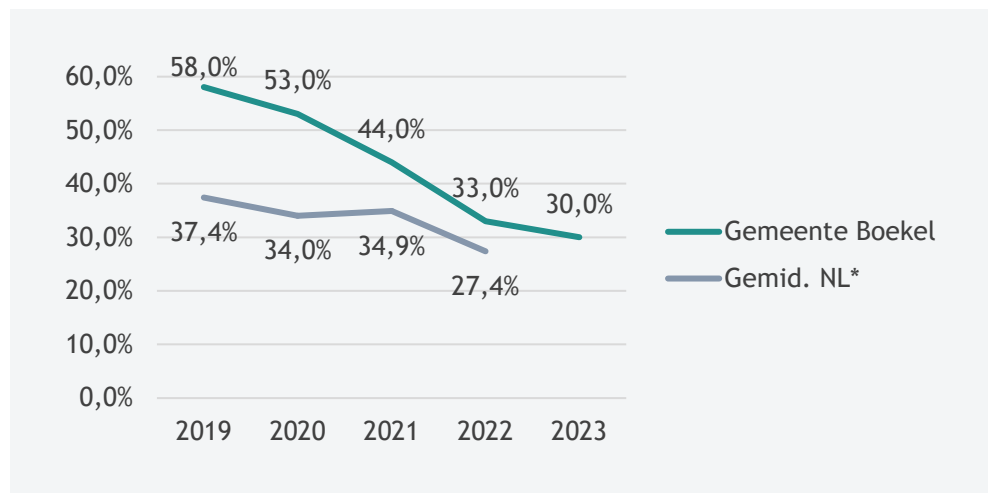
RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

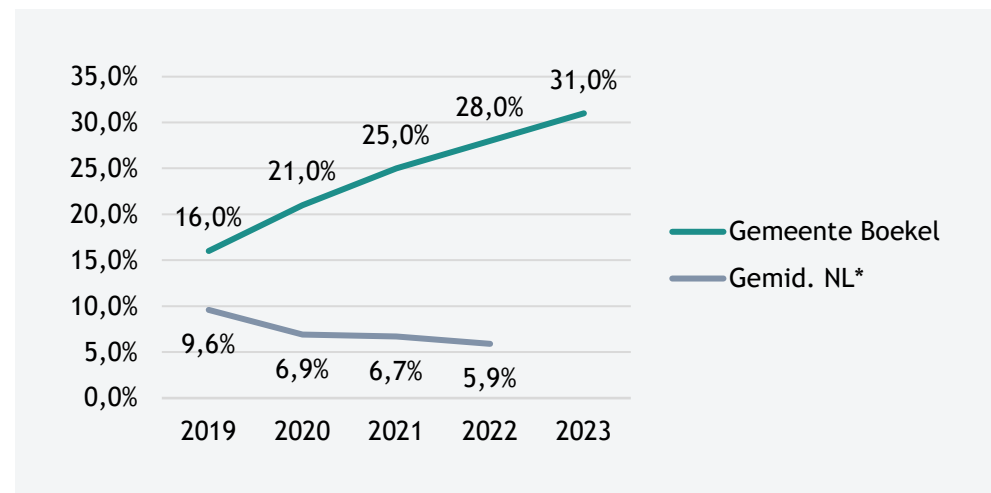
SOLVABILITEITSRATIO

NETTO SCHULDQUOTE

RATIO GRONDEXPLOITATIE

* De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde voor gemeenten op basis van: [BDO Benchmark rapport januari 2024 \[< 25.000 inwoners\]](#).

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus ook deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden geschetst van de financiële positie van uw gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie. Hieronder vindt u een nadere toelichting op de ratio's van uw gemeente.

Weerstandsvermogen

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het college een overzicht opgenomen van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 10,0 miljoen (2022: € 9,1 miljoen). In de paragraaf zijn ook de relevante risico's benoemd. Uw organisatie heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's, waaraan de gemeente is blootgesteld, bepaald op € 2,8 miljoen (2022: € 2,5 miljoen). De ratio weerstandsvermogen van uw gemeente is 3,6 (2022: 3,7) en volgens het GTK 2020 uitstekend te noemen.

Solvabiliteit

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2023 43% (2022: 38%). Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente in staat is om aan haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. De solvabiliteitsratio is in 2023 gestegen door een grotere toename van het eigen vermogen dan het vreemd vermogen.

Netto schuldquote

De netto schuldquote bedraagt 30% (2022: 33%). De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote is in 2023 gedaald door de daling van de schuldpositie en de stijging van het saldo van de baten.

Zowel de solvabiliteit en netto schuldquote laten een positieve ontwikkeling zien ten opzichte van de waarden ultimo 2022. De financiële positie van uw gemeente is hierdoor in 2023 verbeterd.

Ratio grondexploitatie

De ratio grondexploitatie bedraagt ultimo 2023 31% (2022: 28%). Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie is in 2023 verder gestegen door de toename van de grondpositie (de waarde van de grond). Voor een gemeente van uw omvang is de ratio grondexploitatie hoog doordat de grondpositie (de waarde van de grond) ten opzichte van de totale baten hoog is. Op basis van de meerjarenbegroting wordt voor 2024 nog een toename van deze ratio verwacht naar 50% waarmee deze classificeert als meest risicovol, maar de ratio grondexploitatie zal de jaren erna dalen naar 22% in 2027.

Uw ratio weerstandsvermogen is uitstekend

Solvabiliteitsratio is verder gestegen; u kan aan lange termijn verplichtingen voldoen

Netto schuldquote is verder gedaald

Ratio grondexploitatie is verder gestegen

Ratio structurele exploitatieruimte is verbeterd

Structurele exploitatieruimte

De ratio structurele exploitatieruimte is in 2023 6% (2022: 4%). Inzicht in de structurele exploitatieruimte helpt mee om te beoordelen welke ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Of welke stijging van de baten of daling van de lasten daarvoor nodig is. Uw ratio is in 2023 gestegen hetgeen betekent dat de financiële ruimte van de gemeente groter is geworden en er meer ruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige meerjarenbegroting op te vangen.

Ratio belastingcapaciteit is verbeterd

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit is in 2023 102% (2022: 108%). De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller deze in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of er ruimte is voor nieuw beleid. Voor de ratio belastingcapaciteit geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. Uw ratio is in 2023 gedaald en hiermee verbeterd.

Meerjarenbegroting 2024-2027 kent negatief resultaat in 2026 en 2027

Meerjarenbegroting 2024-2027

Veel gemeenten hebben in verband met de fors gestegen kosten en de tegenvallende uitkeringen uit het gemeentefonds moeite om hun meerjarenbegroting sluitend te krijgen. Ook uw begroting laat een negatieve resultaat zien in de begrotingsjaren 2026 en 2027.

De solvabiliteitsratio classificeert volgens het GTK 2020 als neutraal, maar laat de afgelopen jaren een stijgende lijn zien richting de categorie minst risicovol. Op basis van de begroting 2024-2027 toont de solvabiliteitsratio de komende jaren echter een licht dalende lijn van 31% in 2024 naar 27% in 2027. Volgens het GTK 2020 classificeert een solvabiliteit lager dan 20% als meest risicovol. De netto-schuldquote blijft op basis van de meerjarenbegroting echter laag en classificeert daarmee als minst risicovol.

4. Overige bevindingen

- 4.1 Lasten sociaal domein
- 4.2 Ontwikkelingen grondexploitatie
- 4.3 BBV, WNT en SiSa
- 4.4 Relevante wijzigingen in het BBV met ingang van begrotingsjaar

Sociaal domein in de jaarrekening

De lasten van uw gemeente met betrekking tot het sociaal domein, in het bijzonder Wmo en Jeugdzorg, bedragen over 2023 circa €4,0 miljoen. In hoofdlijnen zijn deze lasten als volgt opgebouwd:

ONDERDEEL	2023
Jeugdzorg ZIN	€ 1,7 miljoen
Wmo ZIN	€ 2,1 miljoen
PGB	€ 0,2 miljoen
Totaal	€ 4,0 miljoen

Prestatielevering zorg in natura (ZIN) en persoonsgebonden budget (PGB)

De productieomvang van de Wmo ZIN (lees: huishoudelijke hulp en begeleiding) bedraagt in 2023 circa € 1,8 miljoen. De toekenning van deze voorzieningen vindt plaats vanuit de gemeente waardoor uw organisatie zelf inzicht heeft in de cliënten en de gemaakte afspraken. Met betrekking tot deze lasten Wmo ZIN vraagt uw organisatie per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol. Van een aantal zorginstellingen is geen (goedkeurende) controleverklaring ontvangen, waarmee wordt onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente en de uitkomsten van de ontvangen controleverklaringen en bestuursverklaringen ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op circa € 87.000.

De productieomvang van de Jeugdzorg ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2023 circa € 1,7 miljoen. De toekenning van deze voorzieningen vindt plaats vanuit de gemeente en gecertificeerde instellingen waardoor uw organisatie maar beperkt inzicht heeft in de cliënten en de gemaakte afspraken. Via de Regionale Inkooporganisatie Zorg worden zorginstellingen gecontracteerd en de zorg ingekocht. Met betrekking tot deze lasten Jeugdzorg ZIN vraagt uw organisatie per zorginstelling om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol. Van een aantal zorginstellingen is geen (goedkeurende) controleverklaring ontvangen, waarmee wordt onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij uw gemeente en de uitkomsten van de ontvangen controleverklaringen en bestuursverklaringen ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op circa € 54.000.

De Sociale VerzekeringsBank toetst niet op de levering van de zorg ingekocht met de door haar uitgekeerde persoonsgebonden budgetten. Hierdoor is er sprake van een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering. De gemeente verkrijgt zekerheid door de intern ingerichte processen, met name het toekenningsproces, de controles op de betalingen en de ontvangsten van het CAK, waardoor deze onzekerheid deels teniet wordt gedaan. Op basis van het zekerheidspercentage dat de gemeente hierdoor verkrijgt, ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op circa € 48.000 (voor Wmo € 22.000 en voor Jeugd € 26.000).

Onzekerheid inzake prestatielevering Wmo ZIN ad € 87.000

Onzekerheid inzake prestatielevering Jeugd ZIN ad € 54.000

Onzekerheid inzake prestatielevering Wmo en Jeugd PGB ad € 48.000

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, stikstofproblematiek, bouwvrijstelling, fluctuatie verkoopprijzen en rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te maken kosten en te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- ▶ **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- ▶ **Programming:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etcetera) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- ▶ **Prijs:** is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehanteerd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw beleidsmedewerker Grondzaken. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten in uw grondexploitaties gechallenged. Als gevolg van de oorlog in Oekraïne en schaarste in mens, materiaal en materieel kenden de afgelopen jaren hoge inflatiecijfers. Enerzijds zorgt de schaarste ervoor dat de slagvaardigheid en daadkracht van organisaties afnemen, waardoor projecten vertraging (kunnen) oplopen. Anderzijds zorgen de hoge inflatiecijfers ervoor dat uitgaven nu en in de toekomst hoger worden of dat met hetzelfde geld minder kan worden gerealiseerd. Een voorbeeld hiervan zijn de hogere energieprijzen die hebben geleid tot een stijging van de productiekosten en de kosten van bouwmaterialen. Bij de actualisatie van de grondexploitaties per 31 december 2022 is de kostenindex voor 2023 opgehoogd naar 6%. De verwachting is dat de prijsstijgingen en de aanbestedingsindex voor de GWW-sector afvlakken en deze trend is eind 2023 al ingezet. Uw grondexploitaties zijn per 31 december 2023 geactualiseerd met:

- ▶ een opbrengstenindex van 1% voor de jaren 2025 tot en met 2028 en 0% voor de jaren 2029 tot en met 2034, en
- ▶ een kostenindex van 4% voor het jaar 2024, 3% voor de jaren 2025 en 2026 en 2% voor de jaren 2027 en verder.

Op basis van de recente ontwikkelingen en de verwachtingen kunnen wij ons vinden in deze gehanteerde uitgangspunten.

Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een voorziening voor verliesgevende grondexploitaties moet worden getroffen. Ultimo 2023 is er een voorziening voor verliesgevende grondexploitaties van circa € 9,6 miljoen (2022: € 9,8 miljoen) voor onderstaande grondexploitaties:

- ▶ Centrumplan Boekel € 7,3 miljoen;
- ▶ De Peelhorst € 1,4 miljoen;
- ▶ De Run € 0,9 miljoen.

De voorziening is in mindering gebracht op de boekwaarde ultimo 2023 van de betreffende grondexploitaties.

Winstneming

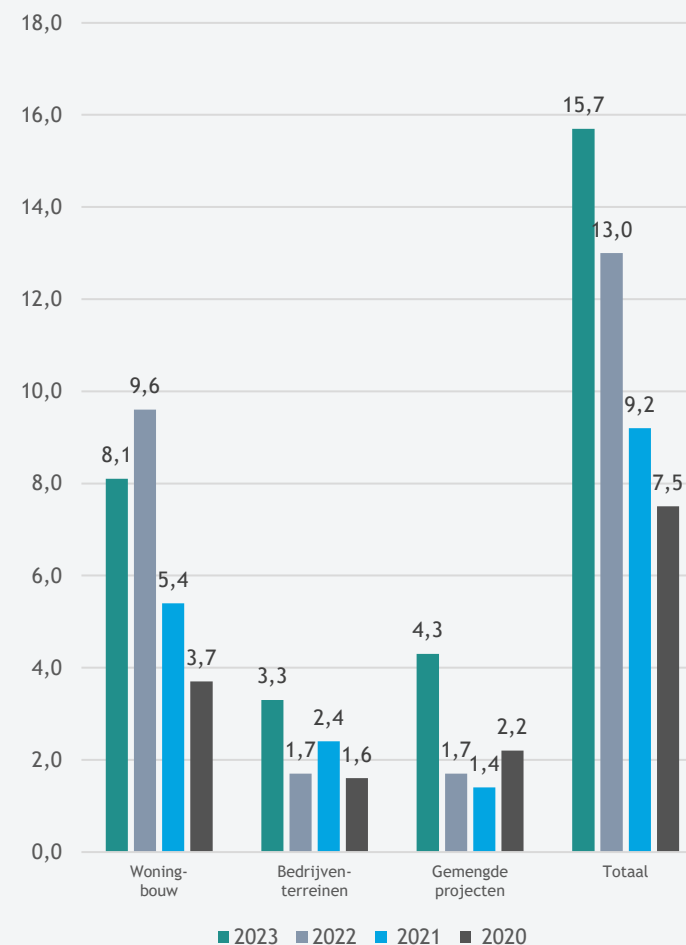
Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat het nemen van een winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat er pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. In de notitie 'Grondbeleid in de begroting en jaarstukken' is opgenomen dat voor winstneming de Percentage of Completion (POC) methode geldt. Voor zover de gronden zijn verkocht en de opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitaties winst te worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Voor de grondexploitaties van uw gemeente heeft de POC-methode in 2023 geresulteerd in een beperkte winstneming van circa € 17.000. Met het afsluiten van twee grondexploitaties heeft een aanwending van circa € 225.000 van de voorziening voor verliesgevende grondexploitaties en een additionele verliesname van circa € 44.000 plaatsgevonden.

Een uitsplitsing van de bouwgronden in exploitatie naar soort project is hiernaast in een grafiek weergegeven.

ONTWIKKELING NETTO BOEKWAARDE GRONDEXPLOITATIES 2020 T/M 2023 (x € 1.000)

Tussentijdse winstneming van € 17.000 en verliesname van € 270.000 in 2023

BBV wordt nageleefd

WNT-verantwoording
voldoet aan vereisten

Geen bevindingen
SiSa-bijlage

Bevindingen ten aanzien van naleving van wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat u de wettelijke verslaggevingsregels van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) heeft nageleefd.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. De doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor een gemeente geldt dat de griffier en de secretaris als topfunctionarissen worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2023 niet meer bedragen dan € 223.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling.

Een overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris moet worden terugbetaald aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2023 van uw gemeente niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2023 van uw gemeente voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening 2023 genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2023. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens bijlage B.

Wijzigingen met ingang van begrotingsjaar 2025 (toepassing is toegestaan in 2024)

Wijziging notitie Rente

Wijziging notitie Overhead

Wijzigingen notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken

Relevante wijzigingen in BBV met ingang van begrotingsjaar 2025 (toepassing in 2024 toegestaan)

In december 2023 heeft de commissie BBV een aantal notities geactualiseerd. Het betreft de notities Rente, Overhead en Grondbeleid in de begroting en jaarstukken. Hieronder hebben wij per notitie de belangrijkste wijzigingen opgenomen en gekoppeld aan de impact voor uw gemeente. Alle notities zijn van toepassing met ingang van het begrotingsjaar 2025 maar mogen reeds worden toegepast voor het begrotingsjaar 2024.

Notitie Rente

De belangrijkste wijziging uit de notitie Rente 2023 betreft de aanpassing van de toerekening van de rentelasten aan de grondexploitaties. Tot en met boekjaar 2023 was het alleen toegestaan de werkelijke rente over het vreemd vermogen (naar rato) aan de grondexploitaties toe te rekenen. Dit gold tevens voor de toekomstige rentelasten. Met ingang van boekjaar 2025 (en eventueel 2024) wordt voor de grondexploitaties geen onderscheid meer gemaakt in het BBV, waardoor de rentetoerekening plaatsvindt op basis van de reguliere omslagrente. Wij adviseren u de notitie Rente 2023 reeds vanaf boekjaar 2024 toe te passen, zodat de rente-effecten kunnen worden verwerkt in de waardering van uw grondexploitaties. Een tweede belangrijke wijziging is de herintroductie van de mogelijkheid om rentetoerekening aan het eigen vermogen en de voorzieningen toe te passen. Deze mogelijkheid is in 2016 door de commissie BBV beëindigd maar in de notitie Rente 2023 weer als een keuzemogelijkheid opgenomen. Wij adviseren u in 2024 een weloverwogen keuze te maken in het toepassen van de rentetoerekening aan het eigen vermogen en de voorzieningen.

Notitie Overhead

De commissie BBV heeft in de notitie Overhead 2023 de regelgeving met betrekking tot de toerekening van overhead geactualiseerd, verduidelijkt en samengevoegd in één notitie. De belangrijkste uitspraken en aanbevelingen zijn als volgt:

- ▶ **Stellige uitspraak:** Voor de berekening van de tarieven voor de lokale heffingen moet de methodiek voor de toerekening van overhead worden gebruikt zoals deze is opgenomen in de financiële verordening. Deze methodiek mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead.
- ▶ **Aanbevelingen:** De commissie adviseert om overhead niet bij de begroting vorm te geven maar door middel van de financiële verordening of door een nota overhead aan de raad voor te leggen en deze periodiek te herzien. In deze nota neemt de gemeente keuzes op ten aanzien van: kaderstelling, methodiek en onderscheiding primaire processen en overhead.

Wij constateren dat uw gemeente nog niet voldoet aan de notitie Overhead 2023 en de belangrijkste aanbevelingen vanuit deze notitie nog niet heeft verwerkt in de financiële verordening of een nota overhead. Volledigheidshalve melden wij dat de organisatie dit wel op de agenda heeft staan.

Notitie Grondbeleid in de begroting en jaarstukken

De belangrijkste wijzigingen in de notitie Grondbeleid in de begroting en jaarstukken 2023 zien toe op de wijzigingen ten aanzien van de omgevingswet, die onder andere hebben geleid tot een aanpassing van de lijst met verhaalbare kostensoorten. Deze wijzigingen gaan in verband met de invoering van de Omgevingswet in per 1 januari 2024. Deze wijzigingen hebben met name invloed op de verslaggevingsaspecten bij faciliterend grondbeleid. De overige wijzigingen zien met name toe op de voorwaarden voor warme gronden, voorbereidingskosten en gemengde projecten. Ook is de rentetoerekening gewijzigd, zoals reeds eerder is toegelicht bij de notitie Rente.

Bijlagen

- A [Onze controle](#)
- B [Bevindingen SiSa-bijlage](#)
- C [Duurzaamheid](#)

A. Onze controle

Doel en object van controle

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Boekel, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 6 november 2023. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag, met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging.

Strekking van controleverklaring

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2023 van de gemeente Boekel aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij hierbij een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle zijn afdoende behandeld en onze controle is dan ook afgerond.

Materialiteit

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de gemeenteraad vastgestelde toleranties gehanteerd. De gemeenteraad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 462.480. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 50.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden. Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Boekel zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Controleaanpak

Controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 6 november 2023. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag, met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

Vermogen om risico's vanuit reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

Vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

De waarderingen in de jaarrekening van de gemeente Boekel zijn gebaseerd op de veronderstelling dat de gemeente als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voortzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van burgemeester en wethouders ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar.

Jaarverslag is verenigbaar met jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

Grondslagen van jaarrekening 2023 zijn aanvaardbaar

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De jaarstukken 2023 van uw gemeente bestaan uit:

- ▶ het jaarverslag 2023 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ de jaarrekening 2023 (rechtmatigheidsverantwoording, balans met toelichtingen, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2023. In 2023 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college van burgemeester en wethouders en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college van burgemeester en wethouders en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. De in de jaarrekening 2023 toegepaste verslaggevingsgrondslagen zijn aanvaardbaar.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze boardletter 2023. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van uw organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. Gezien de omvang van de organisatie heeft u een bewuste keuze gemaakt inzake het implementeren van beheersmaatregelen. Wij adviseren u om deze keuze periodiek te herevalueren zodat mogelijk in de toekomst bij de accountantscontrole gebruik kan worden gemaakt van de systemen.

B. Bevindingen SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Boekel heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2023 in het kader van SiSa worden verantwoord. Ingeval er voor een specifieke uitkering geen bevindingen boven de rapporteringstoleranties zijn, blijven de kolommen over fouten en onzekerheden, financiële omvang en toelichting leeg.

Strekking controleverklaring (jaarrekening)	GOEDKEUREND
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (Sisa-bijlage)	GOEDKEUREND

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout		
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid		
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Fout		
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Onzekerheid		
C41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Fout		
C41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Onzekerheid		
C55	Aanpak energiearmoede	Fout		
C55	Aanpak energiearmoede	Onzekerheid		
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Fout		
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Onzekerheid		
C75B	Regiodeals 3e tranche	Fout		
C75B	Regiodeals 3e tranche	Onzekerheid		
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Fout		
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Onzekerheid		

B. Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
C94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	Fout		
C94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	Onzekerheid		
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Fout		
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Onzekerheid		
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout		
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Onzekerheid		
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Fout		
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Onzekerheid		
F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie	Fout		
F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie	Onzekerheid		
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Fout		
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Onzekerheid		
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	Fout		
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		

B. Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2023	Fout		
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2023	Fout		
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2023	Fout		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2023	Fout		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	Fout		

B. Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	Fout		
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G10	Wet inburgering_ gemeentedeel 2023	Fout		
G10	Wet inburgering_ gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	Fout		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	Fout		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G13	Besteding/baten onderwijsroute_ gemeentedeel 2023	Fout		
G13	Besteding/baten onderwijsroute_ gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2023	Fout		
G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2023	Onzekerheid		

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Fout		
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Onzekerheid		
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Fout		
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Onzekerheid		
H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Fout		
H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Onzekerheid		
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Fout		
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Onzekerheid		
H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		

Op grond van bijlage 1 in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2023 brengen wij het volgende onder uw aandacht. Gemeente Boekel heeft de uitvoering van de Wet Inburgering 2021 uitbesteed aan gemeente Meierijstad. Gemeente Meierijstad beschikt in 2023 niet over een geformaliseerd M&O-beleid conform de rechtmatigheidsvoorschriften van VNG, Divosa en het Ministerie van SZW.

Tozo

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_gemeentedeel 2023	Fout		
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2023	Fout		
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G4	Tozo 2_gemeentedeel 2023	Fout		
G4	Tozo 2_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G4	Tozo 3_gemeentedeel 2023	Fout		
G4	Tozo 3_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G4	Tozo 4_gemeentedeel 2023	Fout		
G4	Tozo 4_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G4	Tozo 5_gemeentedeel 2023	Fout		
G4	Tozo 5_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2023	Fout		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2023	Fout		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2023	Onzekerheid		

C. Duurzaamheid

Met ingang van 2024 zullen bedrijven op basis van CSRD meer gaan rapporteren over duurzaamheid

Op dit moment geen verplichte duurzaamheidsverantwoording voor gemeenten

Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving

De Corporate Social Responsibility Disclosure (CSRD) is een Europese richtlijn die verplicht is voor grote ondernemingen. De richtlijn heeft als doel om bedrijven te verplichten transparanter te zijn over hun impact op duurzaamheid en maatschappij. De CSRD is aangenomen door het Europees Parlement en is sinds januari 2023 in werking. De Nederlandse implementatiewet volgt uiterlijk in het najaar van 2024. De CSRD verplicht ondernemingen om informatie openbaar te maken over hun beleid en prestaties op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Deze informatie moet worden opgenomen in het jaarverslag van het bedrijf en moet voldoen aan bepaalde standaarden en richtlijnen. De richtlijn zal naar verwachting bijdragen aan een meer duurzame economie en aan het bereiken van de doelstellingen van de Europese Green Deal en de VN Duurzame Ontwikkelingsdoelen.

De uniforme wijze waarop deze verantwoording plaats moet vinden, is vastgelegd in de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Deze set aan standaarden bevat algemene bepalingen voor alle organisaties, sectorspecifieke standaarden en biedt ruimte voor bedrijfs-specifieke standaarden. Bedrijven zijn druk bezig met de voorbereiding voor deze nieuwe verantwoording. Grote bedrijven moeten als eerst gaan rapporteren, kleinere organisaties volgen in de jaren daarna. Voor alle organisaties is een ingroeimodel van toepassing. De omvang, diepgang en controle (door de accountant) van de verantwoording zal stapsgewijs toenemen. Middels CSRD en de ESRS kunnen bedrijven hun prestaties op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen inzichtelijk maken, waardoor zij beter in staat zijn om duurzaamheidsdoelen te stellen en te bereiken. Decentrale overheden kunnen deze informatie gebruiken om te bepalen welke bedrijven het beste passen bij hun eigen duurzaamheidsdoelen en beoordelen welke bedrijven voldoen aan de eisen voor aanbestedingen en subsidies. Daarnaast kunnen deze richtlijnen worden gebruikt om ook zelf transparant en uniform te rapporteren over duurzaamheid.

Stand van zaken duurzaamheidsverantwoording door gemeenten

Gemeenten hebben een grote impact op mens en maatschappij en zijn daarom bij uitstek geschikt om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. Een groeiend aantal gemeenten is zich hiervan bewust en heeft zich aangesloten bij het VNG-initiatief om een zogenoemde SDG-gemeente te worden. Daarnaast hebben gemeenten zich via diverse initiatieven gecommitteerd aan diverse duurzaamheidsdoelstellingen. Gemeenten zijn vooralsnog niet verplicht om een duurzaamheidsrapportage volgens de CSRD-richtlijn op te stellen. Op basis van het BBV bestaat geen verplichting voor gemeenten om te rapporteren over bijvoorbeeld de invloed die bedrijven binnen de gemeente hebben op het milieu en op het welzijn van de burgers, en over de duurzaamheid van de eigen bedrijfsvoering. Op dit moment zijn gemeenten bijvoorbeeld niet verplicht om te rapporteren over de eisen die zij stellen aan leveranciers op het gebied van social return en duurzaamheid, en in welke mate deze tot resultaten leiden. Daarnaast hoeven gemeenten geen verslag te doen over de eigen CO2-uitstoot of over het aantal burgers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Doordat vanuit het BBV geen verplichting of handreiking bestaat voor duurzaamheidsverslaggeving zien wij in de praktijk allerlei verschillen in verantwoording. In onze rapportage [“Naar een verantwoord verslag: geen keuze”](#) van oktober 2023 hebben wij een inventarisatie opgenomen van de huidige stand van zaken. Het beeld wat hieruit naar voren komt is, dat er een grote kloof bestaat tussen de duurzaamheidsambities en verantwoording over duurzaamheid. Grote gemeenten bieden wel meer transparantie over duurzaamheid dan kleine gemeenten. Een andere belangrijke conclusie is dat iedere gemeente op zijn eigen manier verantwoord en daarmee gemeenten onderling lastig zijn te vergelijken. Op het gebied van transparantie, uniformiteit en vergelijkbaarheid kan nog veel verbetering worden gerealiseerd.

Via keten en stakeholders wel kansen en gevolgen van CSRD / ESRS voor gemeenten

Indirecte betrokkenheid bij duurzaamheidsverantwoording

Gemeenten krijgen desondanks linksom of rechtsom te maken met duurzaamheidsverslaggeving op basis van de CSRD/ESRS. Stakeholders van de gemeenten vragen hier namelijk steeds vaker om. Je kunt je dan ook afvragen in hoeverre een gemeente, die toch een brede maatschappelijke rol vervult, het zich kan permitteren om niet volgens de gangbare standaard te rapporteren over niet financiële, meer maatschappelijke zaken.

Gemeenten krijgen via de waardeketen van andere organisaties te maken met de CSRD/ESRS. Zij zijn tenslotte onderdeel van de waardeketen van bedrijven die onder de CSRD-richtlijn vallen. Zo worden gemeenten genoemd in de CSRD-verslagen van grote bedrijven, omdat zij bijvoorbeeld verantwoordelijk zijn voor het afgeven van vergunningen aan deze bedrijven. Gemeenten behoren dus ook tot de waardeketen van de CSRD-plichtige bedrijven en moeten deze partijen ook geregeld van informatie voorzien. De situatie kan zich ook voordoen dat leveranciers van de gemeente informatie opvragen die zij vervolgens opnemen in hun verantwoording. Dat kan betrekking hebben op reguliere inkopen, maar bijvoorbeeld bij het aantrekken van financieringen of het afsluiten van verzekeringen. Duurzaamheidsverantwoording wordt op deze wijze doorgelegd naar de gemeenten, net zoals de gemeente zelf ook eisen doorlegt aan anderen.

Kansen bij gestandaardiseerde (vrijwillige) duurzaamheidsverantwoording

Gemeenten kunnen op het gebied van verantwoording richting stakeholders veel winst behalen wanneer gerapporteerd wordt volgens gestandaardiseerde richtlijnen. Het samenstellen van een duurzaamheidsverantwoording vraagt om heldere, niet-financiële taal op het gebied van duurzaamheid. En niet alleen wat de eigen organisatie betreft, ook de omgeving speelt een rol. Dat is een groot verschil met de huidige gemeentelijke jaarverslagen die vaak omvangrijk, ontoegankelijk en op de wettelijke taken gericht zijn. Gemeenten kunnen de introductie van de CSRD dan ook als kans zien om in heldere taal en transparant - intern en aan de buitenwereld - uit te leggen wat hun concrete, meetbare acties, standpunten en resultaten waren en worden op het gebied van milieu, sociale en menselijke factoren, en (corporate) governance.

Aanbeveling: bespreek uw ambities op gebied van duurzaamheidsverantwoording.

Aanbeveling: kies algemeen aanvaardbare standaarden voor duurzaamheidsverantwoording

Wij raden u aan met het college in gesprek te gaan over de ambities met betrekking tot duurzaamheidsverantwoording. Verantwoording zorgt ervoor dat gebruikers van de jaarrekening inzicht krijgen in de realisatie van gestelde ambities. Het grootste inzicht ontstaat wanneer de verantwoording uniform, vergelijkbaar en transparant tot stand komt. Een gestandaardiseerde verantwoording maakt ook controle door een onafhankelijke accountant mogelijk. In plaats van verslaggeving volgens de CSRD/ESRS-richtlijn te beschouwen als een grote, noodgedwongen compliance exercitie, kunnen gemeenten deze richtlijn zien als een manier om dat inzicht te geven. Door gezamenlijk één taal te spreken en dezelfde richtlijn te hanteren op het gebied van duurzaamheid, wordt het een stuk eenvoudiger om onderling - bedrijven en gemeenten - informatie uit te wisselen en samen aan de realisatie van doelstellingen te werken. Binnen de ESRS is naast algemene voorschriften ook rekening gehouden met sectorspecifieke en organisatiespecifieke standaarden. De CSRD/ESRS-richtlijn is een manier waarmee alle organisaties op dezelfde wijze hun verantwoording op kunnen stellen. Net zoals voor bedrijven die verplicht moeten rapporteren zal het ook voor een gemeente de nodige voorbereiding vragen voordat de eerste verantwoording plaats kan vinden. In de fase van strategie ontwerp zien wij ook een duidelijke rol voor de gemeenteraad. Allereerst bij het bepalen van de visie en ambitie. Dat gaat over de duurzaamheidsdoelstellingen, maar in het geval van een vrijwillige ESG-verantwoording ook over het ambitieniveau en de vorm waarin dit plaats zal vinden. Ook bij de interactie met stakeholders en het bepalen van belangrijke thema's en doelen is betrokkenheid van de gemeenteraad belangrijk.

bdo.nl